

De draak verslaan (Sint-Joris)

Voorganger: Ds. Heleen Weimar

Lezingen:

1^e Schriftlezing: Jesaja 26,1-6.19-21; 27,1

2^e Schriftlezing: Efeziërs 6,10-20

Gemeente van Jezus Christus,
Over de betekenis van de kruisdood en de opstanding van Jezus raken we vast nooit uitgedacht. Een interpretatie die ons lang heeft aangesproken – bijvoorbeeld dat Jezus ons door zijn dood met God verzoend heeft – kan naar de achtergrond verschuiven en plaatsmaken voor een nieuwe – bijvoorbeeld dat in het lijden van de wereld God erbij is en ons lijden deelt. Een duiding die we aan de kant hadden gezet – bijvoorbeeld dat met de opstanding de dood is overwonnen – kan opnieuw voor ons gaan leven en van betekenis worden.

Dit proces van nadenken over de betekenis van kruis en opstanding begon al meteen na Jezus' dood en zijn verschijningen. We vinden sporen daarvan in de brieven en de evangeliën en heel de kerkgeschiedenis door tot op de dag van vandaag.

Eén zo'n manier van betekenis geven, die in deze dienst aan de orde is, is de opvatting dat met zijn sterven en opstaan Jezus het kwaad verslagen heeft. Hoe je het kwaad ook noemt: de duivel, de Satan, de slang, de grote draak... Met Pasen wordt, volgens deze opvatting, de profetie van Jesaja waar, dat 'de HEER zijn groot en machtig zwaard trekt tegen Leviathan, de snelle kronkelende slang, en hij Leviathan zal doden, het monster in de zee.'¹ Veel oude Paasliederen gaan over deze overwinning op het kwaad. Na de preek zullen we zo'n Paaslied zingen:

*Nu triomfeert de Zoon van God
die is verzezen uit de dood...
Hij heeft de duivel alle macht
ontnomen, hem ten val gebracht...
Hij heeft gelijk een grote held
de boze reddeloos geveld...
Nu doet geen vijand ons meer kwaad,
al dreigt hij ook, het heeft geen baat...
Hij ligt in 't stof, hij heerst niet meer,
wij zijn Gods eigen kinderen weer.²*

Het was even zoeken naar zo'n overwinningslied. Want in het nieuwe Liedboek zijn veel van dit soort liederen, die ooit uit volle borst werden gezongen, weggelaten. De reden is dat wij ze tegenwoordig te triomfantelijk vinden, te jubelend. Ze stroken niet met onze ervaring dat het kwaad helemaal niet is verslagen. Het kwaad, in allerlei verschijningsvormen, heerst op aarde, de draak met zeven koppen gaat stampend door

de wereld.

Het kwaad zit verankerd in allerlei systemen, maatschappelijke systemen, politieke, economische systemen. Het kwaad steekt de kop op bij oorlogen en aanslagen. Het kwaad openbaart zich in ziektes en bij natuurrampen. En het zit ook in onszelf, in onze angsten, in ons egoïsme, in onze verholen agressie. Natuurlijk was dit ook de ervaring van de makers van deze overwinningsliederen. Met hun triomfantelijke taal bedoelden ze ook niet, lijkt mij, dat het kwaad definitief verslagen zou zijn, maar dat het in principe is overwonnen. In beginsel. Er is een begin mee gemaakt. Of anders gezegd: de opstanding van Jezus laat zien dat het kwaad uiteindelijk zal worden overwonnen, dat liefde het laatste woord zal hebben en niet de haat, dat goedheid uiteindelijk sterker dan slechtheid zal blijken te zijn.

Dat alleen al is ongelofelijk. Net zo ongelofelijk als wat we óók in de Jesaja-profetie lezen: 'Jullie doden zullen herleven, de lijken opstaan... de aarde brengt haar schimmen weer tot leven.' En zo is het ook bijna niet te geloven dat er echt een eind zal komen aan het kwaad. Maar als je het gelooft, als je het wilt geloven en kunt geloven, dan verliest de draak nu al een beetje terrein, nu al een stukje van zijn macht.

En juist hierin ligt de betekenis van Sint-Joris, voor ons geloof hier en nu. Sint-Joris die een alles verslindende draak versloeg heeft ons vandaag iets te zeggen.

Joris – Georgius – werd geboren tussen 275 en 280 in de Romeinse provincie Syria Palaestina. Hij groeide op in een christelijk gezin. Georgius werd militair en bracht het tot officier in het leger van keizer Diocletianus. Deze keizer ontketende in 303 bloedige christenvervolgingen. (We hoorden er al van, toen het over de heilige Felicitas en Perpetua ging.) Toen Diocletianus het decreet uitvaardigde, waarin de vervolging van christenen werd bevolen, weigerde Georgius aan de vervolging deel te nemen en verklaarde hij zelf christen te zijn. Hierop liet Diocletianus hem doden. Hij stierf in Nicomedia, in Klein Azië (in de buurt van het huidige Istanbul).

Maar dit is niet waar we Joris van kennen. We kennen hem van zijn heldhaftige strijd met de draak. De stad Silena in Libië (of misschien was het Beiroet in Libanon) werd geterroriseerd door een draak, die leefde in de moerassen rond de stad. Dagelijks bracht de bevolking van de stad hem twee schapen, zodat hij

zich rustig zou houden. Toen er bijna geen schapen meer over waren, werden er ook kinderen aan de draak aangeboden. Ook de dochter van de koning ontkwam niet aan dit vreselijke lot. Wanhopig zette zij koers richting het moeras. Maar daar kwam Joris aan gegaloppeerd. Met zijn lans en zijn zwaard doodde hij het monster en redde zo het leven van de koningsdochter en alle kinderen van de stad.

Er wordt gezegd dat deze legende later aan het levensverhaal van Georgius is toegevoegd. Maar is dit wel een toevoeging of is dit, deze strijd met de draak, waar het in het leven en sterven van Georgius eigenlijk om ging? Is dit juist de essentie van zijn leven? Is dit de kern in beeldtaal?

Want Joris trok ten strijde tegen het allesverslindende monster, dat het Romeinse leger was. Hij streed daartegen, niet met zijn militaire wapenrusting, maar juist zónder. Hij leverde immers zijn wapens in. Zijn verzet was, dat hij er niet meer aan mee wilde doen, aan het kwaad. Joris deed een andere wapenrusting aan, de wapenrusting waarvan Paulus spreekt.

Deze verzetsdaad zou Georgius zijn leven kosten. Wat gaf hem dan de moed om toch door te gaan? Wat maakte dat hij het veelkoppige monster van de angst kon verslaan? Dat was het Paasgeloof dat het kwaad niet onoverwinnelijk is, dat het in principe al verslagen is, dat het uiteindelijk verslagen wordt. Dit geloof was voor Georgius het schild waarvan Paulus schrijft, 'het

schild waarmee u alle brandende pijlen van hem die het kwaad zelf is kunt doven.'³ Georgius moet hebben geloofd, dat de pijlen van het kwaad wel zijn lichaam konden raken, maar niet zijn wezen, niet zijn ziel.

Ook Felicitas en Perpetua kwamen om het leven tijdens de vervolgingen onder keizer Diocletianus. Ook Perpetua streed met de draak van de angst. In een visioen zag ze een ladder naar de hemel, met aan de voet ervan een draak. In dat visioen zag zij zichzelf op de draak stappen, als was het monster een traprede. Ze zag zichzelf de draak vertrappen en zo de ladder beklimmen. Ze had niet eens een zwaard nodig, de hak van haar sandaal volstond.

Sint Joris kan ons inspireren om niet te berusten in de overmacht van het kwaad, het kwaad in de wereld en het kwaad in onszelf. Sint Joris kan ons aanmoedigen om ons niet uit het veld te laten slaan, om niet in wanhoop te verzinken.

Alleen al door niet in de almacht van de draak te geloven, op grond van Pasen, alleen al door er niet aan mee te willen doen, door het te boycotten waar we kunnen, wordt er een beetje van zijn macht ontnomen, verliest de draak een stukje terrein. En dat is, naast al het verdriet en de ontzetting over wat er aan kwaad geschied, toch ook reden om te jubelen, niet te hard, nog ingehouden, maar wel gemeend.

Amen

Noten

¹Jesaja 27,1

²Lied 622

³Efesiërs 6,16